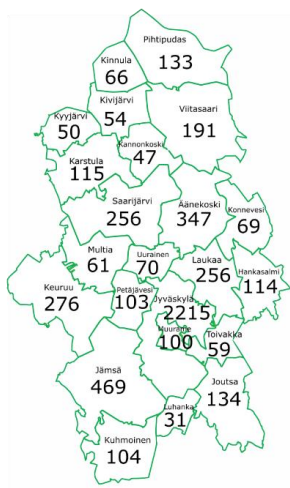
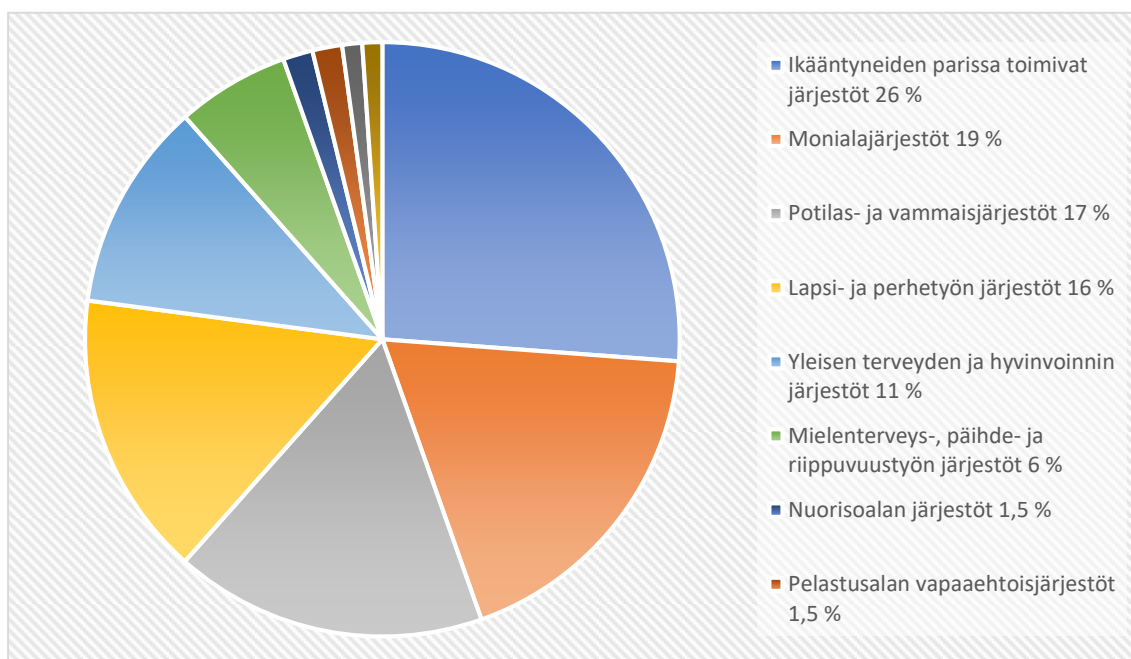

Keskisuomalaiset sosiaali- ja terveysjärjestöt

Keski-Suomessa on yhteensä noin 550 sosiaali- ja terveysalan paikallisyhdistystä. Piiritoimijoita on 11 ja valtakunnallisten liittojen aluetoimistoja seitsemän. Ikääntyneiden parissa toimivia paikallisyhdistyksiä on 145; monialajjärjestöjä 102; sairaus- ja vammaisjärjestöjä 94; lapsi- ja perhetyön järjestöjä 86; yleisen terveyden ja hyvinvoinnin järjestöjä 63; mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyön järjestöjä 34; nuorisotalon järjestöjä 9; omaisjärjestöjä 6; pelastusalan vapaaehtoisjärjestöjä 9; työllisyyden edistäminen ja työttömien järjestöjä 6. (SOSTEn jäsenjärjestöjen paikallisyhdistykset). Koko järjestölähtöisen yleishyödyllisen kentän toimintamahdollisuudet nyt ja tulevaisuudessa riippuvat merkittävästi tämän paikallistason elinvoimaisuudesta.

Kuvio: Yhdistysten määrä kunnittain Keski-Suomessa (PRH 2/2018).

Kuvio: Keski-Suomen sosiaali- ja terveysjärjestökenttä

Keskisuomalaisista **ikäntyneiden** yhdistyksistä suurin osa on valtakunnallisen Eläkeliiton ja Eläkkeensaajien keskusliiton paikallisyhdistyksiä. Eläkeliiton Keski-Suomen piirissä jäseniä on noin 7800 ja yhdistyksiä 31. Eläkkeensaajien keskusliiton paikallisyhdistyksiä on Keski-Suomessa yhteensä 31.

Monialajjärjestöissä on eniten paikallisia maa- ja kotitalousnaisten sekä pienviljelijöiden yhdistyksiä ja SPR:n paikallisyhdistyksiä. **Potilas- ja vammaisjärjestöt** toimivat oman substanssinsa (esimerkiksi adhd, aivohalvaus, allergiat, astma, kehitysvammat, keliakia, kuulovammat, psoriasis, diabetes, reuma, sydänsairaudet, syöpä jne) erityisasiantuntijoina. Ne tarjoavat eri sairauksiin ja vammoihin liittyvää vertaistukea, asiantuntijuutta, koulutusta ja sopeutumisvalmennusta sekä sairastuneille ja heidän perheilleen että ammattilaisille.

Maakunnassa on kolmen valtakunnallisen **lapsi- ja perhetyön** järjestön keskustoimistot. Perhehoitoliitto ry on perhehoidon asiantuntijajärjestö, joka tukee perhehoitajia ja heidän alueyhdistyksiään sekä kehittää perhehoitoa ja tiedottaa perhehoidosta. Pesäpuu ry toimii lastensuojelun asiakkaina olevien lasten aseman pa-

rantamiseksi sekä lasten osallisuuden vahvistamiseksi. Suomen monikkoperheet ry Suomen Monikkoperheet ry tarjoaa vertaistukea, vaikuttamista ja tietoa kaksoiset, kolmoset tai neloset saaneiden perheiden tueksi.

Muut lasten ja perheiden parissa maakunnassa toimivista yhdistyksistä ovat Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisyhdistyksiä, joita on lähes 45. Suomen vanhempainliiton paikallistoimijoita on yhteensä 36. Pelastakaa lapset ry:n paikallistoimijoita on kolme ja SOS-lapsikylän sekä Yhden vanhemman perheiden liiton toimijoita kumpaakin yksi.

Yleisen hyvinvoinnin ja terveyden parissa työskentelevät yhdistykset ovat voittopuolisesti Marttaliiton paikallisyhdistyksiä. Niitä on maakunnassa 60. Muut tähän luokkaan kuuluvat toimijat ovat SETA sekä valtakunnallisesti toimiva Suomen nuoret lesket. **Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyön** järjestöt tukevat jäseniään mm. vertaistuen keinoin. Tällaisia toimijoita ovat mielenterveysseurat, A-killat ja raittiusseurat.

Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki, KYT ry, on 69 jäsenyhteisön muodostama maakunnallinen järjestö. KYT on kansalaistoiminnan ja sitä edistävien yhteisöjen kehittäjä, jonka tehtävänä on vahvistaa yleishyödyllisten yhteisöjen toimintaedellytyksiä. KYT:n tavoitteena on lisätä yhteistoiminta kolmannen sektorin eri toimijoiden kesken sekä verkostoitumista julkisen sektorin, yrityssektorin ja kolmannen sektorin välillä.

Sosiaali- ja terveysjärjestöt palveluiden tuottajina

Sosiaali- ja terveysjärjestöt tuottavat kansalaistoiminnan lisäksi yleishyödyllisiä palveluita, markkinaehtoisia palveluita ja lakisääteisiä palveluita. Monen järjestön ainutlaatuisuus perustuu palvelutuotannon, yleishyödyllisen toiminnan ja järjestölähtöisen, julkisesti rahoitetun toiminnan yhdistelmästä.

SOSTE kartoitti järjestöjen palvelutoimintaa (elokuu 2017). Selvityksen lähteenä käytettiin Valviran yksityisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen Valveri-rekisteriä. Tarkastelussa ei ole mukana järjestöjen yhtiöitettyä palvelutoimintaa. Selvityksen mukaan koko maassa sosiaali- ja terveyspalveluja tuotti 1 029 järjestöä. Keski-Suomessa oli noin 60 sote-palveluja tuottavaa järjestöä. Näistä terveyspalveluja tuotti 17 ja sosiaalipalveluita 45 toimijaa. Sosiaalipalveluista määrällisesti eniten tuotettiin *päivätoimintaa* sekä ympärivuorokautista ja ei-ympärivuorokautista *asumispalvelua*. Keski-Suomessa järjestöjen palvelutuotanto sisältää mm. vammaisten, kehitysvammaisten ja vanhusten sekä päihde- ja mielenterveyskuntoutujien päivätoimintaa ja kotipalvelua sekä tehostettua palveluasumista, kuntouttavaa työtoimintaa, vanhusten palveluasumista, päiväkoteja, ensisuoja ja selviämisasemia, lapsiperheiden perhetyötä, avomuotoista päihdekuntoutusta, lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvontaa sekä työ- ja toimintakeskustoimintaa. Terveyspalveluissa tuotettiin eniten sairaanhoitajan, terveydenhoitajan ja/tai kättilön palveluja, fysioterapeuttista ja terapeuttista toimintaa, avohoidon lääkäripalveluja ja laboratoriotoimintaa.

Lisää tietoa keskisuomalaisesta järjestökentästä on mm. Keski-Suomen järjestökartoituksessa (2018).

Maakunta- ja sote-uudistuksen vaikutukset sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaympäristöön

Maakunta- ja sote-uudistus vaikuttaa kaikkein eniten sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaympäristöön. Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen kannalta merkittävin muutos on

- a) sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen ja tuotannon sekä rahoituksen kanavoimisen siirto maakunnille samalla, kun
- b) hyvinvointia ja terveyttä edistävät tehtävät ovat suurelta osin edelleen jäämässä kuntien vastuulle.

Maakunnan, kuntien ja sote-järjestöjen kesken on tärkeää sopia useista asioista, jotta järjestöjen toimintaedellytykset ja sitä kautta niiden edustamien ihmisten tuki ja palvelut säilyvät katkeamatta.

Selvityshenkilö Braxin raportissa olevia, järjestöjen kannalta merkittävimpiä ehdotuksia

Sotejärjestöjen toimintamahdollisuuksien turvaamiseksi hyte-työssä:

- Maakuntien toimivalta ja tehtävä järjestöavustusten osalta kirjataan yksiselitteiseksi joko lain perusteluihin tai eduskunnan mietintöön
- Tietopohja järjestöjen toiminta-avustuksista osaksi sote-uudistuksen tiedolla johtamista. Seurataan järjestöille annettavia maakuntien ja kuntien avustuksia systemaattisesti
- Nimetään kuntiin ja maakuntaan yhteyshenkilöt sekä hyte- että järjestöyhteistyöhön.
- Kuvataan maakunnan ja kuntien tärkeimmät hyte-yhteistyörakenteet
- Luodaan maakuntien ja kuntien sekä järjestöjen yhdyspintasopimus, jolla sovitaan järjestöjen saamat kunnalliset ja maakunnalliset avustukset, tilojen käyttöoikeudet ja osallisuusrakenteet kuntien ja maakunnan kesken

Seuraukset järjestölähtöisille toiminnoille palveluiden ja järjestölähtöisten toimintojen rajapinnassa:

- Järjestön on tunnistettava omien rajapintatoimintojensa laatu joko palveluksi tai toiminnoksi
- Maakunnan on tehtävä oma arvionsa palveluiden ja järjestölähtöisten toimintojen rajasta. Selkeytetään termistöä puhuttaessa palveluista ja järjestölähtöisistä hyte-toiminnoista
- Stean ja muiden valtionapuviranomaisten on tehtävä oma arvionsa vähäistä suuremmasta kilpailuhaitasta
- Laaditaan julkinen lista järjestölähtöisistä toiminnoista. Listaa tarvitaan myös tiedolla johtamiseen sekä asiakassuunnitelmien ja palveluohjauksen tarpeisiin sekä kilpailuneutraaliteetin arviointiin Steassa ja muissa valtionapuviranomaisissa.
- Kuntien on osattava tunnistaa järjestöjen rooli hytetyössä ja kunnan elinvoimaisuustyössä
- Linjataan järjestöjen kumppanuusperiaatteet julkisesti

Lisäksi raportissa ehdotetaan mm. seuraavia asioita:

- Hyödynnetään järjestöjen asiantuntemusta palveluiden suunnittelussa, kehittämisessä ja järjestämisessä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.
- Maakuntia kannustetaan hyödyntämään monipuolisia palveluiden hankintamenetelmiä
- Maakuntien ja kuntien hyte-indikaattoreihin lisätään sote-järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö.
- Laaditaan asiakassuunnitelmien ja palveluohjauksen tarpeisiin perusmalleja joissa kuvataan palveluiden lisäksi järjestölähtöiset toiminnot, joiden piiriin asiakas neuvotaan hakeutumaan.
- Luodaan Kanta-palveluiden Omätietovarannon käyttöä varten ohjeet järjestölähtöisiin toimintoihin ohjaamisesta
- Järjestöjen liiketoimintaosaamista lisätään
- Järjestöjen yhteinen edustaminen suhteessa maakuntiin valmistellaan huolella Järjestö 2.0 -hankekokonaisuuden jälkeen

Järjestöyhteistyön hyötyjä maakunnalle ja kunnille

- Yhteistyö auttaa kehittämään toimintaa ja vähentämään päällekkäisyyksiä puolin ja toisin.
- Yhteistyö tuottaa maakunnalle ja kunnille tietoa maakunnan asukkaiden tarpeista ja hiljaisista signaaleista, joita on muutoin vaikea saada esille ja näkyväksi.

- Yhteistyö ja tuki järjestöjen toiminnalle lisää järjestöjen mahdollisuuksia osallistua kansalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä asukkaiden yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.
- Järjestöjen toiminta antaa osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuksia jäsenilleen, myös heille jotka ovat yhteiskunnan heikoimmassa asemassa olevia.
- Järjestöille osoitettu tuki vahvistaa kuntien ja maakuntien vetovoimaisuutta ja osoittaa maakunnan asukkaille arvostusta ja tahtoa kansalaistoiminnan vahvistamiseen.

Ratkaistavia kysymyksiä, niiden taustaa ja ehdotuksia Braxin raportin pohjalta:

Järjestöjen, kuntien ja maakunnan yhteistyörakenteet hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä

Maakunta- ja sote-uudistuksen onnistuminen edellyttää maakunnan, kuntien ja järjestöjen sujuvaa yhteistyötä. Uudistuksen merkittävimpiä riskitekijöitä etenkin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on mahdolliset tietokatkokset maakunnan kuntien, palveluntuottajien ja järjestöjen välillä. Yhteistyön varmistamiseksi ja tietokatkosten ehkäisemiseksi *kuntiin ja maakuntaan tarvitaan yhteyshenkilöt sekä hyte-että järjestöyhteistyöhön*. Lisäksi tarvitaan *järjestöjen ja maakunnan virallinen yhteistyöfoorumi* (maakunnan järjestöjen kumppanuusfoorumi) sekä *avoimia foorumeita*, joihin kaikki järjestöt voivat osallistua.

Maakunnan järjestämisvastuuseen sisältyy sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteensovittaminen kokonaisuuksiksi sekä velvollisuus yhteensovittaa palvelut kunnan, valtion ja maakunnan muiden palvelujen kanssa. Kuntien ja maakunnan tulee yhteistyöllä koordinoita näitä yhdyspintoja. Maakuntien ja alueen kuntien sekä järjestöjen kesken on luotava hyte-työn yhteistyörakenteiden osaksi *yhdyspintasopimus*.

Brax esittää, että eduskuntakäsittelyn yhteydessä tulee yksiselitteisesti kirkastaa, että maakunnan yleiskatteinen rahoitus ja maakunnan toimivalta sekä velvoite hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä tarkoittavat sitä, että *maakunta voi avustaa hyte-työtä tekeviä kansalaisjärjestöjä niiden yleishyödyllisessä toiminnassa*. Yhdyspintasopimuksella sovittaisiin järjestöjen saamat kunnalliset ja maakunnalliset avustukset, tilojen käyttöoikeudet ja osallisuusrakenteet kuntien ja maakunnan kesken.

Brax esittää myös, että *järjestöjen saamat avustukset kunnilta ja maakunnilta tilastoidaan kattavasti osana hyte-tietojen lakisäateistä keräämistä*, ja että näistä avustuksista kunnat sekä maakunnat *raportoisivat THL:lle*. *Avustuksiin liittyvää tiedonkeruuta tulisi myös helpottaa ja yhdenmukaistaa*. Yksi mahdollinen tapa kerätä tämä tieto kunnista olisi lisätä sitä koskeva kysymys THL:n TEA-viisari-kysymysten joukkoon. Avustuksista saatava tieto liittyy tiedolla johtamiseen sekä hyvinvointi- ja terveyserojen vähentämisen tavoitteeseen.

Kunnilla on tähän asti ollut selkeä kannustin tehdä yhteistyötä ja tukea järjestöjen hyte-työtä, koska se on vähentänyt kunnan vastuulla olleiden sosiaali- ja terveystalveluiden tarvetta ja kuluja. Sote-uudistuksen myötä tämä vakiintunut yhteistyö muuttuu. Vaikka hyte-työn päävastuu kuuluu jatkossakin kunnalle, siirtynevät lähes kaikki alan ammattilaiset maakunnan ja/ tai yritysten palvelukseen. Joidenkin arvioiden mukaan kunnan kannuste tukea hyte-työtä heikentyy merkittävästi, kun hyte-työn sote-palveluiden tarvetta laskevat hyödyt koituvat jatkossa ensi sijassa maakunnan hyväksi.

Kunnan on syytä tuntea omassa maakunnassaan markkinaehtoisten palveluiden ja yleishyödyllisten järjestöjen toimintojen välille syntyvät uudet rajapinnat, sillä kunnan vastuulle jäävän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön kannalta on välttämätöntä, että kunta tunnistaa alueellaan tehtävän järjestötyön ja kunnan roolin tuon työn ylläpitäjänä samoin kuin järjestötyön ja kunnan omien toimintojen rajapinnat.

Monissa kunnissa kaivataan ja tarvitaan kuntien hyte-roolin nostamista elinvoiman lisäksi tai sen osana. Osa kunnista onkin päättänyt säilyttää osan sote-ammattilaisista kunnan palveluksessa. Toisaalta *kunnissa koetaan myös lisääntyvää tarvetta tehdä yhteistyötä järjestöjen kanssa*. Keski-Suomen järjestökartoituksen (2018) perusteella hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen suhtaudutaan maakunnassa hyvin myönteisesti,

ja useat kunnat haluavat jatkossakin tukea paikallisia järjestöjä sekä ottaa ne nykyistä tiiviimmin ja systemaattisemmin mukaan yhteistyöhön.

Kunnille ja maakunnille tulee hyte-työhön kannusteensa (eli valtionosuuden lisäosa) sen mukaan, miten hyvin ne toteuttavat hyte-tehtävänsä. Kuntien lisäosaan vaikuttaa mm se, onko kuntaan nimetty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuuhenkilö tai miten hyvin järjestöt on otettu mukaan hyvinvointikertomuksen suunnitteluun, arviointiin ja toteutukseen. Brax ehdottaa että *hyte-kannustimen indikaattoreihin on lisättävä sote-järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö.*

Avustukset ja tilat yleishyödyllisen toiminnan mahdollistajina

Sote-järjestöjen yleishyödyllisen toiminnan avustustahot ovat usein STEA ja kaupungit/kunnat. Vuonna 2018 STEAn avustusrahaa tuli Keski-Suomeen 7,25 miljoonaa euroa. Tähän asti STEA on usein vaatinut avustuksensa ehtona kuntien vastinparirahaa. Yhdyspintasopimuksella sovittaisiin myös *vastinrahasta*, jos STEA sitä vaatii järjestön hankkeelle.

Keski-Suomen järjestökartoituksen mukaan hieman yli puolet järjestöistä sai vuonna 2017 kunta-avustusta tai muuta taloudellista tukea kunnalta tai kunnilta. Avustukset olivat useimmin noin 800 euroa vuodessa. Melkein kaikki Keski-Suomen kunnat myöntävät myös tiloja yleishyödyllisten järjestöjen käyttöön maksutta (95%). Tilat ovat yleishyödyllisen toiminnan kannalta merkittäviä, ja *tilojen tulee olla jatkossakin veloituksessa järjestöjen yleishyödyllisen toiminnan käytössä*, vaikka tilat siirtyisivät kunnilta maakuntien omistukseen.

Järjestöjen asiantuntijuuden hyödyntäminen palveluissa sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä

Järjestökentällä toimivilla aktiiveilla, vapaaehtoisilla ja palkatuilla työntekijöillä on sellaista asiantuntemusta ja osaamista, jota ei ole muilla toimijoilla. Järjestöissä on kokemusasiantuntijoiden ja -kouluttajien lisäksi paljon myös ammatillista poikkihallinnollista ja kokonaisvaltaista osaamista ja asiantuntemusta. *Järjestöjen ja niiden edustamien ihmisryhmien asiantuntemusta tulee hyödyntää* varsinkin erityisryhmien palvelujen suunnittelussa, kehittämisessä ja järjestämisessä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Järjestöjen toiminta ja sen mahdollisuudet asiakkaan auttamiseksi asiakassuunnitelmiin ja palveluohjaukseen

Sote-uudistus tuo mukanaan sen riskin, että potilaiden palvelu- ja hoitopolut pirstoutuvat entisestään. Konkreettisine sote-työn arjen työkaluina palvelu- ja hoitopolun eheyttä ja sote-integraatiota toteuttamaan on laeissa säädetty tehtäväksi asiakassuunnitelma. Myös palveluohjaukselle asetetaan laissa merkittävä rooli.

Brax esittää, että maakuntien olisi syytä valmistella *perusmalleja*, joissa on mahdollista kuvata sote-palvelut, joihin potilas/asiakas ohjataan ja palveluiden lisäksi järjestölähtöiset toiminnot, joiden piiriin asiakas neuvotaan hakeutumaan. Kelassa kehitteillä olevan Kanta-palveluiden Omatietovarannon käyttöä varten suunnitellaan erikseen ohjeet ja suositukset siitä, kuinka *järjestöjen hyte-toiminnoissa kertyvää tietoa voidaan neuvoa kirjattavan omaehtoisesti*. Maakuntien liikelaitoksiin Brax esittää perustettavaksi *neuvottelukuntaa*, jossa on mm. sote-järjestöjen ja palveluntuottajien edustus.

Yleishyödyllisten yhteisöjen mahdollisuudet toimia kumppanina yksityisen tai julkisen sektorin palveluntuottajalle tai muille yleishyödyllisille sotetoimijoille

Yleishyödylliset yhteisöt voivat solmia kumppanuuksia sekä palveluntuottajien että toistensa kanssa lähes rajattomasti, kunhan ottavat huomioon kaikki asiaan liittyvät rajoitukset. Käytännössä rajanveto voi olla vaikeaa. Yksi tapa ratkaista rajanvetoon liittyvät kysymykset on listata järjestölähtöiset sote-palveluiden rajapinnassa olevat toiminnot. Lisäksi mitä julkisempaa on eri kumppanuuksissa noudatettavat periaatteet, sitä paremmin edistetään yhteisiä hyte-tavoitteita.

Maakunnan mahdollisuudet ohjata palvelutuotantoa ja markkinoita alueellaan

Brax esittää, että *sopimukseen maakunnan ja palvelutuottajien kanssa kirjattaisiin velvollisuudet ja/tai mahdollisuudet tehdä yhteistyötä järjestölähtöisten toimintojen kanssa*. Näistä sopimuksista STM on tehnyt ensimmäiset malliversiot maakuntien käytettäväksi.

Maakunta voi tehdä omia päätöksiään siitä, mitä laatukriteereitä valinnan vapauden piirissä olevilta palveluilta vaaditaan. Näissä laatukriteereissä voi olla sen kaltaisia elementtejä, että ne lisäävät järjestöjen hyte-toimintojen, mutta ehkä myös alihankintana tuotettavien hyte-palveluiden kysyntää. Maakunnilla on myös merkittävää päätösvaltaa sen suhteen, minkälaista kapitaatiomallia ne käyttävät. Hyte-toimintojen osalta ja järjestölähtöisten hyte-toimintojen kannalta olisi suotavaa, että valmistelussa mahdollisimman pian julkais-taisiin luonnoksia hyte-työtä edistäviksi kannustinperusteiksi kapitaatiomalliin.

Maakunta voi päätyä joidenkin järjestölähtöisten palveluiden tai toimintojen osalta siihen, että niitä jatkossa hankitaan innovatiivisina hankintoina, de minimis-rajojen sallimina tukina tai SGEI-palveluvelvoitteena. Useat maakunnat ovat ilmoittaneet myös kiinnostuksensa vaikuttavuusinvestointeihin, SIB-malleihin (tulospersu-teinen rahoitus sopimus) sekä ns. allianssimalleihin, joissa hankintamallina on ilmeisesti tarkoitus käyttää neuvottelumenettelyä. Näissä kaikissa tilanteissa järjestön toimintaa on arvioitava markkinoilla olevana palveluna.

SGEI- lyhenne tulee englanninkielisistä sanoista Services of General Economic Interest. SGEI:ssä viranomai-nen antaa jollekulle palveluntuottajalle palveluvelvoitteen välttämättömän peruspalvelun tuottamiseksi ti-lanteessa, jossa markkinat eivät toimi. Esimerkkinä erityisesti vaativat sosiaalipalvelut, joissa on pieni kohde-ryhmä ja joissa tarvitaan moninaista, vaativaa osaamista. De minimis -rajat mahdollistavat sen, että maakun-nalla on mahdollisuus tehdä sopimus järjestön kanssa, jos sopimuksen tai avustuksen arvo on kolmen vuo-den aikana kumulatiivisesti laskien alle 200 000.

STEA:n roolista Braxin raportissa sekä STM:n selvityksessä

Brax esittää että STEAssa on linjattava uudestaan se, miten lainsäädännön vaatimusta vähäistä suuremman kilpailuhaitan syntyminen kiellosta on sovellettava samalla lailla kuin muissakin Veikkaus-voittovaroja jaka-vissa valtionapuelimissä sekä yleisimmin valtionapulain piirissä. Vähäistä suuremman kilpailuhaitan arvioin-tia varten Brax ehdottaa perustettavaksi soft law-perustainen asiantuntijaelin.

Järjestöjen liiketoimintaosaamisvajeen vuoksi Brax esittää myös, että STEAn avustuksia voitaisiin jatkossa myöntää järjestöjen toiminnan kehittämisen sateenvarjon alla myös omistajaohjauksen kehittämiseen siinä missä niitä on voitu jo nytkin käyttää mm. hallinnon, tiedottamisen tai vaikka laillisen varainkeruun ja hyvän hallinnon periaatteiden noudattamisen koulutuksiin ja kehittämishankkeisiin.

STM:n selvityksessä Järjestöavustusten kohdentuminen julkisen sektorin rajapintaan kuvataan STEAn järjes-töavustusten kohdentumista menoihin ja toimintoihin, joiden voidaan katsoa kuuluvan lakisääteisesti valtion tai kuntien maksettavaksi. Selvityksessä todetaan rajanveto julkisen vastuulla oleviin tehtäviin tai palveluihin haastavaksi. Selvityksessä suositellaan, että nykyisiä avustuslinjauksia tulisi muuttaa sallivammaksi. Selvityk-sessä haastatellut kuntien ja sidosryhmien edustajat pitivät ”järjestökenttää poikkeuksetta liian arvokkaana menetettäväksi uudistuksessa”. Järjestötoimintojen väheneminen johtaisi todennäköisesti merkittävään palvelutason heikkenemiseen sekä tehtävien pompotteluun kunnan ja sote-sektorin välillä.

Lähteet

- Selvityshenkilö Tuija Braxin [loppuraportti](#) järjestöjen rooli maakunta- ja sote-uudistuksessa
- [Keski-Suomen järjestökartoitus 2018](#)
- STM:n [selvitys](#) Järjestöavustusten kohdentuminen julkisen sektorin rajapintaan

Keskisuomalaisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen ehdotus luokittelu- ja keskustelupohjaksi selkiytettäessä järjestöjen toimintaa ja sen merkitystä

Täysin vapaaehtois pohjalta tapahtuva toiminta

Toiminta perustuu jäsenten ja vapaaehtoisten keskinäiseen apuun ja tukeen eikä välttämättä sisällä julkista tukea. Oleellista on, että tämän toiminnan merkitys paikallistasolla tunnustetaan ja tunnustetaan.

Järjestölähtöinen hyte-toiminta, eli sote-järjestöt joilla on rajapintoja sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen että palvelutuotantoon

Sote-uudistus muuttaa järjestölähtöisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaympäristöä monin tavoin. Tällaiset toiminnat ovat tähän saakka toimineet rinnakkain tai yhteistyössä julkisen sektorin kanssa. Toiminnoissa on usein mukana myös julkista avustusta (STEA, kunnat, kuntayhtymät) ja toimintoja kehittelevää ja koordinoivaa palkkatyötä. Nyt näille toiminnoille syntyy uusia ja/tai uudenlaisia rajapintoja suhteessa voittoon tavoittelevaan liiketoimintaan. Maakunnat voivat olla keskenään hyvin erilaisia sen suhteen, mitä maakunnassa katsotaan tuotettavan markkinoilla ja mitä järjestölähtöisinä toimintoina. *Maakunnassa on oleellista kerätä tieto maakunnan järjestöjen hyte-toiminnoista yhdessä asiakasryhmänsä tuntevien järjestöjen kanssa.* Järjestöjen saatava maakunnasta apua tämän arvionsa tekemiseen, mikä liittyy maakunnan velvollisuuteen tehdä hyte-yhteistyötä järjestöjen kanssa.

Pienten tai vaativien erityisryhmien palveluiden hankintamenettelyt.

Erityisen pienten tai vaativien asiakasryhmien palveluiden hankinnassa maakunnalle ehdotetaan käytettäväksi hankintalain mukaista SGEI-menettelyä, neuvottelua tai suora hankintaa. Mitä pienemmästä tai vaativammasta asiakasryhmästä ja palvelusta on kyse, sitä enemmän palvelun hankintatavassa tarvitaan erityisharkintaa.

Kilpailutetut, alihankintana tuotetut palvelut, asiakassetelituotanto.

Maakunnan ehdotetaan ottavan käyttöön monipuolisia hankintamenettelyitä, jotta myös pienet palveluntuottajat pääsevät mukaan palveluntuottajiksi. Palveluntuottajille asetettavissa kriteereissä tulisi kannustaa ohjaamista myös muuhun asiakasta hyödyttävään toimintaan palvelutuotannon rinnalla. Lisäksi hankintamenettelyissä tulisi hyödyntää sosiaalisia kriteereitä julkisissa hankinnoissa. Puhtaasti markkinaehtoisen setelituotannon riskinä on se, ettei pienille palveluntuottajille tulekaan asiakkaita, yritykset häviävät, toiminta loppuu, erityisosaaminen katoaa ja erityisesti haavoittuvien asiakasryhmien palveluihin tulee aukkoja.